

те се срещат в различни официални документи на османската държава и местната администрация. Отделянето им от големите религиозни и съсловни общности в империята става на базата на специфичната им етническа характеристика (Генчев 1981: 19; Калъонски 2007: 37-38; Иванова 1998: 64).

Спрямо циганите, достигнали по един или друг начин до държавите в Западна Европа, започват гонения, конфискация на имуществото, забрани за престой и за номадстване. Поради това през втората половина на XVI век до към края на XVIII век част от тях се насочат към Османската империя, където отношението към тях е значително по-толерантно (Лиешоа 1999: 21-26, 117-122; Кенрик 1998; Fraser 1992). Големи цигански общности се възползват от войните между Австрия и османците и временната австрийска окупация през 1690-1718 г. на части от Североизточна Сърбия, Северозападна България и Източен Банат (Влашко). Влизат в границите на Османската държава и се заселват в териториите ѝ (Марушиакова, Попов 2000: 59). Останалите в българските области след това придвижване са известни като *стари власи, гурбети, влахички цигани, влахоря, лахо*. Така живеещите в българските земи цигани значително се увеличават.

След Кримската война (1853-1856) с официалната отмяна на статута на роби за циганите в Дунавските княжества Влашко и Молдова, те се пръскат във всички посоки. Тази циганска миграция се нарича "голямата келдерарска инвазия". Движеща сила са т. нар. кардараши/ калдераши¹²/ лаяши¹³ и рудари. Част от тях се настаняват и в етническите български земи. Рударите идват директно тук. Голяма част от кардарашите първо навлизат в Австро-Унгария и след това през Сърбия пристигат в България. Наименованията на субгрупите са в зависимост от пътя, по който се придвижват – грастаря (сръбски цигани); лаяши/ лайнеш (австрийски цигани) и др. И кардарашите, и рударите съхраняват добре навиците на чергарския живот и в новите територии продължават да живеят по този начин.

За издигане на религиозния престиж на Османската държава, която е с претенции за водеща в мюсюлманския свят, обществените порядки се привеждат в съответствие със строгите ислямски разбирания за благоприличие. Влиятелните религиозни съсловия полагат доста усилия за дискредитация на женския пол и максималното елиминиране на жените от публичния живот независимо от какъв етнос са. И още през XVI век те започват да отпадат от състава на регистрираните данъкоплатци и почти не заемат административни длъжности в обществото. Тези обстоятелства автоматически ги изключват от документацията. Ето защо, без вдовиците, които са със статут на глава на семейството,

¹² калдера (от румънски) – котел

¹³ лаяши (от румънски) – чергари, катунари